

Ἐξαιρετικῶς ἐκ πάντων τῶν μέχρι τοῦδε Ἑλληνιστὶ ἐκδοθέντων βιβλίων, εἰς τοῦτο μόνον, τὸ ἐστεμμένον, ὑπάρχει ἢ ἄκριτος μῖξις πάντων τῶν ἀμίκτων τύπων τῆς συναλοιφῆς. Εἰς τοῦτο μόνον εὐρίσκονται ἐπὶ τὸ αὐτὸ ἀναγεγραμμένα :

« Καὶ ἐξιππασμένος καὶ ἐγὼ κ' ἔχω κ' ἐπροχώρησε κ' ἐκεῖ κ' ἐδῶ — μὲ ἀναζητοῦν μὲ ἔσωσες μ' ἀγαπᾶς μ' ἐφίλησε μ' ἀφῆκε μ' ἐρωτᾶς μ' ἐβοήθησες μ' εὐρητε μ' ἐκβάλλη μ' ἔλεγε μ' ἐφαίνετο μ' ἐφώναζε μ' εἶπεν μ' ἐμὲ μ' ἐπροφύλαξαν σ' ἐκτύπησε — δὲ εὐρέθησαν, ὅτε εἷξαφνα, τότε ἔκλαιεν, μὲ ἐκπληξίν δ' ἐξέρχονται δ' ἐμπορίου δ' Ἑλληνες δ' ἀποθάνη — τὰ ἀγάλματα τὰ ἀμέτρητα τὰ ἀγαθὰ τὰ ἀδελφικά τὰ ἀπρόσιτα τὰ ἀπαράμιλλα τὰ ἄσματα τὰ ἄκρα τὰ ἀπέκτησαν τὰ κάθαρτα τὰ ἄλλα θὰ ἀναβῆ θὰ ἀναπαυθῆ θ' ἀπορῆς θ' ἀποθάνουν θάνησυχῆσιν θάνησυχῆς θὰ ποκτήση — νὰ ἀναφλέγεται νὰ ἀγοράση νὰ ἀρπάσῃ νὰ ἀκολουθήσῃ νὰ ἀναθρέψῃ νὰ ἀριθμῆ νὰ ἀποκτήσῃ νὰ ἀγοράσῃ νὰ ἀροτριᾶ ν' ἀγριοκυττάζονται ν' ἀποθάνη ν' ἀντισταθοῦν ν' ἀπομακρυνθῆ ν' ἀλλάξῃ νὰ στράπτῃ νὰ τενίζῃ νὰ ἀγαπᾶ νὰ πορῆς νὰ πολεύσῃ νὰ ποθάνῃ νὰ νταποδώσῃ νὰ ποκτήσῃ νὰ παντήσῃ νὰ ριζίτε νὰ ποκληθῶσι νὰ ὑξάνῃ νὰ παλλαχθῆ νὰ φῆσῃ νὰ πέλθῃ νὰ ἀλλοπιστῶσι νὰ νταμειφθῆ νὰ νανθρέψῃ, νὰ νανρριχῶνται, νὰ νανβαίνῃ, νὰ νανλάβῃ, νὰ νανπαυθῆ, νὰ νανπάσῃ ». — Τὰ ἐν τῇ αὐτῇ σελίδι (15) τρίμορφα : « νὰ ἀποχωρισθῆ ν' ἀναδειχθῆ νὰ ποχαιρετίσῃ » — Καὶ τὰ γλαφυρίας μεστὰ δίμορφα « ν' ἀναχωρήσῃ ν' ἀναχωρήσῃ νὰ νανχωρήσῃ νὰ νανχωρῶσι νὰ νανχωρήσῃ » — καὶ τὰ ἐμπληξίας ἔκγονα : « πάγει καὶ αὐτό ! εἶπεν ἢ σακκορράφα — αὐτὸ μου 'πάγει, εἶπεν ἢ σακκορράφα » 1) κτλ. κτλ.

1) Δημήτριος περὶ Ἑρμηνείας, Walz, τόμ. 9, σελ. 34. Spengel τόμ. 3, σελ. 277, ἐδάφ. 68-71. « Περὶ δὲ συγκρούσεως φωνηέντων ὑπέλαβον ἄλλοι ἄλλως. Ἰσοκράτης μὲν γὰρ ἐφυλάττετο συμπλήσσειν αὐτά, καὶ οἱ ἀπ' αὐτοῦ, ἄλλοι δὲ τινες ὡς ἔτυχε συνέκρουσαν καὶ παντάπασιν· δεῖ δὲ οὔτε ἡχώδη ποιεῖν τὴν σύνθεσιν, ἀτεχνῶς αὐτὰ συμπλήσσοντα καὶ ὡς ἔτυχε· διασπασμῶν γὰρ τοῦ λόγου τὸ τοιοῦτον καὶ διαρρίψει ἔοικεν· οὔτε μὴν παντελῶς φυλάσσεσθαι τὴν συνέχειαν τῶν γραμμάτων· λειοτέρα μὲν οὕτως ἔσται ἴσως ἢ σύνθεσις, ἀμουσοτέρα δὲ καὶ κωφὴ ἀτεχνῶς, πολλὴν εὐφωνίαν ἀφαιρεθεῖσα τὴν γενομένην ἐκ τῆς συγκρούσεως — σκεπτέον δὲ πρῶτον μὲν, ὅτι καὶ ἡ συνήθεια αὐτῇ συμπλήττει τὰ γράμματα ταῦτα τοῖς ὀνόμασι, καίτοι στοχαζομένη μάλιστα εὐφωνίας, οἷον ἐν τῷ Αἰακός καὶ χιών. πολλά δὲ καὶ διὰ μόνον τῶν φωνηέντων συντήθησιν ὀνόματα, οἷον Αἰαίη καὶ Εὐβίος, οὐδὲν τι δυσφωνότερα τῶν ἄλλων

Εἶπον ἀνωτέρω ὅτι, καὶ ἐν κραιπάλῃ ἂν διστελεῖ ὁ ἀείποτε ὑδατοποτῶν κ. Ζησίου καὶ κολοκύνταις ἐὰν ἐλήμα, θὰ ἔβλεπε τὰ τερατόμορφα ταῦτα τοῦ Ἑλληνοσ λόγου ἐκτρώματα καὶ θὰ ἠσθάνετο αὐτά. Παρ' αὐτοῦ, πολυγράμματος καὶ μεμουςωμένου τῶν Ἑλληνικῶν γραμμάτων διδασκάλου ὄντος, οὐδεὶς τῶν ἐχεφρόνων θὰ ἀπήτει νὰ ἔβλεπε καὶ νὰ ἠσθάνετο ὅ,τι εἰς τῶν εἰκαιοτάτων χαμαιδιδασκάλων τὴν ἀντίληψιν μόνον πέφυκε νὰ ὑποπίπτῃ. Θὰ ἦτο ἀπαίτησις ὑπέρμετρος νὰ ἀπήτει τις παρ' ἀνθρώπου, οὔτινος τὸ στόμα ἐφίλησαν αἱ Μοῦσαι καὶ αἱ Χάριτες, νὰ ἠσθάνετο τὸ πανδαϊμόνεον τῶν λεκτικῶν τύπων καὶ τῶν ἐκφράσεων, τὸ ἀναταράττον τὴν αἴσθησιν καὶ τοῦ μᾶλλον ἀβελτέρου τῶν ἀνθρώπων, τῶν διεξερχομένων τὰς ἐστεμμένας ταύτας σελίδας. Μόνον εἰκαῖοι καὶ χεῖριστοι κριταὶ δύνανται νὰ εἶνε ἐπὶ τσοῦτον κακοδαίμονες, ὥστε νὰ εἶνε καταδεδικασμένοι νὰ διακρίνωσι πραγματῖα τοιαῦτα οὐδὲν κοινὸν ὄντως πρὸς τὸ λεκτικὸν ἔχοντα!

Οἶον πανδαϊμόνιον λεκτικόν! Ἐν τῷ αὐτῷ βιβλίῳ, καὶ τούτῳ ἀναγνωστικῷ, προωρισμένῳ σὺν τοῖς ἄλλοις καὶ εἰς τὴν ἐφαρμογὴν τῶν κανόνων τῆς γραμματικῆς, εὐρίσκονται ἐπὶ τὸ αὐτὸ ἐκκεχυμένοι οἱ τύποι τοῦ τρίτου πληθυντικοῦ προσώπου «ν' ἀναχωρήσουν θ' ἀνησυχῆσουν θ' ἀποθάνουν ν' ἀντισταθοῦν ἀναζητοῦν ὁμιλοῦν πράττουν λέγουν κτίζουν ἀπορροφοῦν ἀφίνουν» καὶ οἱ τύποι «ν' ἀναχωρῶσι νὰ ἀρπάσωσιν τρώγουσιν ἔχουσι περιμένουσι συστέλλουσι συλλαμβάνουσι γελῶσι χύνουσι νὰ πράξωσι νὰ πράττωσι νὰ τρώγωσι νὰ χρησιμεύσωσι νὰ καλῶσι». — Ἐν τῷ αὐτῷ βιβλίῳ, καὶ τούτῳ ἀναγνωστικῷ, εὐρίσκονται ἐπὶ τὸ αὐτὸ ἐκκεχυμένοι οἱ τύποι τῆς ὑποτακτικῆς «νὰ εὔρητε νὰ εὐρίσκωμαι ὅταν θωπεύητε ὅταν παραπονῆται ὅταν ἐτοιμάζηται» καὶ οἱ τύποι «νὰ ἀναφλέγεται νὰρχίζετε νὰ ὑπερηφανεύεται νὰ σκάσετε νὰ ἐντρέπεται ὅταν καταδιώκεται ὅταν καταθέσετε», καὶ τὸ ἀναισχυντότατον, ἐν τῇ αὐτῇ προτάσει «ὅταν ὀργίζεται ἢ φοβῆται». — Ἐν τῷ αὐτῷ βιβλίῳ, καὶ τούτῳ ἀναγνωστικῷ, εὐρίσκονται ἐπὶ τὸ αὐτὸ ἐκκεχυμένα αἱ αὐξήσεις, «ἐπροφύλαξαν

ἔστι ταῦτα, ἀλλ' ἴσως καὶ μουσικώτερα τὰ γε μὴν ποιητικὰ οἶον τὸ ἥλιος, διηρημένον καὶ συγκρουόμενον ἐπίτηδες, εὐφωνώτερον ἔστι τοῦ ἥλιος καὶ τὸ ὀρέων τῶν ὀρῶν. Ἐχει γὰρ τινὰ ἢ λύσις καὶ ἢ σύγκρουσις οἶον ὠδὴν ἐπιγινομένην. Πολλὰ δὲ καὶ ἄλλα ἐν συναλοιφῇ μὲν λεγόμενα δύσφωνα ἦν, διαιρεθέντα δὲ καὶ συγκρουσθέντα εὐφωνώτερα, ὡς τὸ πάντα μὲν τὰ νέα καὶ καλὰ ἔστιν· εἰ δὲ συναλείψας εἶποις καλὰ ἔστιν δύσφω- νότερον ἔσται τὸ λεγόμενον καὶ εὐτελέστερον.

ἐπροφυλάχθη ἐκατηχεῖτο» καὶ «προσωρμίσθησαν κατώρθωνον περιεφρό-
νει παρεκάλεσε κατεκλίνετο παρεσκευάζε ἐνεθυμήθη — ἐπροχώρησε»
(σ. 23 καὶ 149) καὶ «προεχώρουν» (188) «ἐπροτίμησα» (78) καὶ
«προετίμησα» (130).— Ἐν τῷ αὐτῷ βιβλίῳ εὐρίσκονται οἱ τύποι
τοῦ παρακειμένου «ἐστολισμένος προσκεκολλημένος» καὶ ὁ τύπος
«μαραμένος» (!) — Ἐν τῷ αὐτῷ βιβλίῳ φέρονται: «ἠξεύρω καὶ
εἴξευρον (σελ. 55, 62) — ἐκέρδιζον καὶ ἐκέρδαινον (σελ. 19, 176)
— μὲ ἀλαζονείαν καὶ φαντασμένος (σελ. 23, 10, 54.— Ἐν τῷ αὐτῷ
βιβλίῳ τὸ ν τὸ ἐφελκυστικὸν ἀποπτύσαν πάντα χαλινὸν φέρεται τῆδε
κακείσε ὡς τις πῶλος ἄγριος: «ἔβλεπε ἑαυτὴν νὰ γελῶσι ἴσως
οὔτε ἀμβροσίαν ἔτρωγε, οὔτε νέκταρ ἔπινε, οὔτε τὸ σῶμά της ἔλουεν»
(σελ. 76, 57, 138).— Ἐν τῷ αὐτῷ διηγήματι φέρεται «αὐγὸ αὐ-
γὸν καὶ ῥὸν ἐκ τοῦ ῥοῦ» (σελ. 56) — «νὰ σκύψη κανεῖς, ἔκυψεν
αὐτός· μετὰ μεγάλης προθυμίας ἔκυψε, ἐὰν ἔσκυπτες» (σελ. 84) —
«ἀλύπητα κτυποῦσι . . . κτυπᾶ εἰς τὸν ἀέρα τὴν μάστιγα» (σελ.
47) — «καρφίτσα . . . καρφίς» (σελ. 53) — «νὰ σπάσετε . . . νὰ
θραύσωσι» (σελ. 27) — «οἱ μύρμηκες κατὰ τοὺς πρὸς ἀλλήλους πο-
λέμους συλλαμβάνουσιν αἰχμαλώτους· εἰς τοὺς σκλάβους τού-
τους . . . οἱ εἴλωτες μύρμηκες» (σελ. 88) — «ἀποστρέφεται ὄσους
δὲν πράττουν τὸ καλὸν ὡσὰκίς εἰμποροῦν νὰ τὸ πράξωσιν (σελ.
58) — «οἱ θήλεις κέφαλοι . . . ἐνῶ οἱ ἀρσενικοὶ» (σελ. 123) —
«εἶνε ἐν μεγάλῃ χρήσει . . . εἶνε εἰς μεγάλῃν χρῆσιν» (σελ.
26) — «ἐν Θεσσαλίᾳ καὶ εἰς τινὰ μέρη . . . εἰς τὰς Ἀσιατικὰς
χώρας, ὅπως καὶ ἐν Νουβίᾳ καὶ Αἰγύπτῳ» (σελ. 6) — «οἱ ναῦται,
οἵτινες ἐκωπηλάτουν εἰς τὰ πλοῖα, οἱ ἀλιεῖς οἵτινες συνελάμβανον
ἰχθῦς διὰ τῶν δικτύων τῶν, οἱ γεωργοὶ οἱ ὅποιοι ὄργωνον τοὺς
ἀγρούς τῶν ἐπὶ τῶν νήσων, οἱ ποιμένες οἱ ὅποιοι ἐφύλαττον τὰ
ποιμνιά τῶν, πάντες ἀπέμενον ἐκπληκτοὶ (σελ. 17) κτλ. κτλ.
πρότυπα πάντα ὀρθοεπείας, καλλιεπείας, ὀρθογραφίας, ὁμολότη-
τος καὶ ἀνθηρότητος, ἀντάξια τοῦ ἐπιστάτου καὶ βραβέως τῶν
ἄθλων τούτων, ἐν μεγίστῃ ἀναισθησίᾳ περὶ τῶν ἐπονειδίστων τούτων
συγγραφικῶν ἐκτρομάτων ἀποφαινομένου ὅτι προάγουσι τὴν καλαι-
σθησίαν «τῶν ἐντευζομένων τῷ Ἀναγνώσματαρίῳ τούτῳ» διὰ τῆς
ἀφελείας καὶ τοῦ ἀπλάστου καὶ τῆς χάριτος αὐτῶν, καὶ ἐν με-
γίστῃ ἀναισχυντίᾳ δισχυριζομένου «ὅτι ἔχουσι τοιαῦτα καὶ πλείω
ἔτι οἱ συναγωνιζόμενοι», καὶ ἐν ἐσχάτῃ ἀπονοίᾳ βεβαιουῦντος διὰ τῆς

έντίμου αὐτοῦ ὑπογραφῆς ὅτι πάντα ταῦτα συνωδὰ « παιδαγωγικῆ τινι θεωρίᾳ » ἐσκαιουργήθησαν ! 1)

Καί ἔτι περαιτέρω· ἐν τῷ Ἑλληνικῷ μου Ἀναγνωσματαρίῳ τῆς τρίτης τάξεως 2) ἔγραψα : « Τὰ τέκνα τοῦ γεωργοῦ δὲν ἔσκαψαν καλὰ τὴν ἄμπελον — ὁ πατὴρ ἐπειδὴ ἤθελε νὰ κάμη τοὺς υἱούς του νὰ ἀγαπήσωσι τὴν ἐργασίαν — τὸ δένδρον θὰ ἔκαμνε καρπούς — ἡ τάφρος ἦτο γεμάτη ἀπὸ νερὸν — θὰ ἀπέθνησκεν ἀπὸ τὴν πείναν — αἱ πεταλοῦδαι ἐπέτων ἐδῶ καὶ ἐκεῖ εἰς τὸν ἀέρα — ὕστερον ἀπὸ ὀλίγα ἔτη — ὁ σκύλος ποτὲ δὲν ἔφευγεν ἀπὸ πλησίον του — ἔκοψε τὸ ἄκρον τῆς μύτης του — τὸ κοράσιον ἅμα εἶδεν . . ἐτρόμαξεν — ὁ ἀετὸς συλλαμβάνει τὸν ὄφιν μὲ τὸ ράμφος του — ἔλεγεν ἀπὸ μέσα του » — πάντα Ἑλληνικά, καὶ δὴ καὶ συμφωνοῦντα τῇ προκηρύξει τοῦ ὑπουργείου, ἀπαιτοῦντος πολὺ σοφῶς τὰ βιβλία ταῦτα νὰ εἶνε εἰς « ἀπλήν καὶ γνησίως Ἑλληνικὴν γλῶσσαν » γεγραμμένα, καὶ διερράγησαν κραυγάζοντες καὶ λοιδοροῦντές με ὡς ἀπαιδαγώγητον, ὡς ἀπαιδευτότατον πάντων τῶν Ἑλλήνων, ὡς ἀνορθόγραφον, ὡς ἀγράμματον. Τὴν δὲ προϊσταμένην αὐτῶν ἀρχὴν διὰ τῶν τιμίων αὐτῶν ὑπογραφῶν ἐβεβαίωσαν ὅτι « πάντα τὰ ἀνωτέρω ἀμαρτήματα καθιστῶσι τὸ βιβλίον καὶ ὑπὸ ἔποψιν γλώσσης ἀνάξιον εἰσαγωγῆς εἰς τὰ δημοτικὰ ἡμῶν σχολεῖα ». Ἀπήτουν δὲ διὰ μαθητὰς ἐπταετεῖς καὶ ὀκταετεῖς νὰ γράψω : Τὰ τέκνα τοῦ γεωργοῦ ἔσκαψαν ἀβαθῶς τὴν ἄμπελον — ὁ πατὴρ ἐπειδὴ ἐν νῶ εἶχε νὰ ἀναδείξῃ φιλοπόνους τοὺς ἑαυτοῦ παῖδας κτλ. κτλ., ὡς ἂν τὰ ἀναγνωστικά τῶν μικρῶν παιδῶν βιβλία εἶνε συλλογαὶ θεμάτων τῆς ἀρχαίας ἑλληνικῆς γλώσσης.

Ἄλλ' ἔστω· οἱ κ. κ. κριταὶ τοιαῦτα ἀπαιτοῦσι τὰ ἀναγνωστικά ταῦτα βιβλία. Τότε διὰ τί ἐβράβευσαν τὸ τοῦ κ. Κουρτίδου Ἀνα-

1) Ἐκθεσις σ. 32. 31 α.— Πόσον δὲ κακοήθεις καὶ μωραὶ καὶ ὀλέθριαι εἶνε αὗται αἱ ἀποφάνσεις τοῦ κ. τούτου κριτοῦ ἴδ. Κοραῆν ἐν Μύθων συναγωγῇ σελ. λγ'. « Ἡ φθορὰ τῆς γλώσσης συνοδεύει τὴν φθορὰν τῶν ἠθῶν » — ἐν Προδρόμῳ Ἑλλην. βιβλιοθ. σελ. οδ' : « Ποτὲ ἔθνος δὲν διαστρέφει τὴν γλῶσσάν του χωρὶς νὰ διαστρέψῃ ἐν ταύτῳ καὶ τὴν παιδείαν του. Ἡ ἀσυνταξία τῆς γλώσσης συνοδεύει πάντοτε τὴν ἀσυνταξίαν τῶν ἐννοιῶν. Ὅτι ὅστις συνεθίζει νὰ καταφρονῇ τοὺς κανόνας τῆς Γραμματικῆς, γρήγορα θέλει καταφρονῆσαι καὶ τοὺς κανόνας τῆς λογικῆς· καὶ ἀφοῦ μίαν φορὰν φθάσει νὰ ἐμβῇ εἰς τὰς κεφαλὰς ἢ ταραχῇ, τὸ ἔθνος καταφέρεται ὡς κύλινδρος ἀπὸ τὸ ὕψος τῆς δόξης εἰς τῆς ἀδοξίας τὸν βυθόν » — Fichte, Reden an die Deutsche Nation, W W. τόμ. 7, σελ. 314 : Weit mehr die Menschen von der Sprache gebildet werden, denn die Sprache von den Menschen.

2) Ἐνταῦθα φοιτῶσι παιδάκια ἐπταετῆ καὶ ὀκταετῆ.

γνωσμάταριον, καὶ τῆς τετάρτης τάξεως μάλιστα, ἔχον πάντα τὰ ἐνταῦθα κατακρινόμενα, μὲ τὴν διαφορὰν μόνον ὅτι ταῦτα εἶνε διαστρεβλωμένα, ἔστιν ὅτι δὲ καὶ παρεφθαρμένα ;

Ἐν τῷ Ἀναγνωσματαρίῳ τούτῳ τῷ βραβευθέντι τοῦ κ. Ἀριστοτέλους Κουρτίδου, τῆς τετάρτης τάξεως μάλιστα, ἀναγινώσκονται ταῦτα : « Οἱ ὀφθαλμοὶ τοῦ δὲν ἔβλεπον καλά, τὰ ὠτά τοῦ δὲν ἤκουον καλά (σελ. 8) — εἴξευρα τί ἔκαμνα (107) — δὲν εἴξευρε νὰ κάμνη τίποτε (55) — δὲν ἐφρόντισε νὰ κάμη καμμίαν ἐργασίαν (105) — ἔκαμε ἀγωγὴν κατ' αὐτοῦ (71) — ἔκαμα καλὴν ἐπιχείρησιν καὶ κερδίζω χρήματα (107) — ἂν ἐγγίσης μόνον αὐτὸ τὸ χορτάρι, θὰ ἔχης νὰ κάμης μ' ἐμέ (23) — ἂν εἴξευρα ὅτι θὰ κάμω τοιαύτην συνάντησιν (100) — νὰ μοὶ τὸν κάμης παλλικάρη (141) — κάνω μία γαβάθα ὅταν μεγαλώσω νὰ σᾶς δίνω νὰ τρώγετε σὺ καὶ ἡ μητέρα !! (9) — ἐγέμισε τὸ ἔδαφος ἐκ πόας θάμνων καὶ δένδρων (112) — τὸ στόμα γεμᾶτον ἀφρούς (45) — ἓνα χανδάκι γεμᾶτον λάσπην (58) — ἐγέμισαν ὅλην τὴν οἰκίαν ἀπὸ μεταξοσκώληκας (83) — τὰ τηλεγραφικὰ σύρματα ἐγέμισαν χελιδόνας (41) — ἐγέμισαν ὕδατος τὰ ἀγγεῖα (140) — τί κρῖμα ποῦ ἔχω μὲ σφαιρίδια γεμᾶτον τὸ ὄπλον μου (99 τέλος) — θ' ἀποθάνουν ἀπὸ τὴν πείναν καὶ τὸ ψῦχος (41) — συχνὰ δὲ ἔστρεφε καὶ ἔβλεπε ἑαυτὴν ἀπ' ἐδῶ καὶ ἀπ' ἐκεῖ (77) — κατόπιν θυέλλης κατόπιν ἀπὸ τὴν ἀνοησίαν (87) — τὴν νύκτα δὲν ἔχω ἀνάγκην ἀπὸ φωσ (28) — νὰ ὀμιλοῦν διὰ χιλιάδας καὶ ἑκατομμύρια (34) — βελόνη χωρὶς μύτην δὲν ἀξίζει (53) — ὁ ὁδηγὸς ἅμα κουρασθῆ, θέτει ἄλλον εἰς τὴν θέσιν τοῦ (43) — ἡ μήτηρ τοῦ Κλεάνθους . . καθὼς εἶδε τὸ πτωχὸν παιδίον διέταξε (33) — τὰ ζῶα τῶν δασῶν καὶ τῶν ὀρέων καθὼς ἔμαθον . . ἐνόμισαν καθὼς εἶδε μακρόθεν τὴν μητέρα των . . ἤρχισε (145) — καθὼς εἶδε ταῦτα ἡ Μετάνειρα, ἔμεινεν ἄφωνος (142) — θὰ ἐκτελέσω μὲ θρησκευτικὴν εὐλάβειαν τὰς ὁδηγίας σας (104) — ἠγόρασα τὸ κτῆμα μὲ τὰ χωράφιά τοῦ (107) — χήρα μὲ τέσσαρα ὀρφανὰ (59) — ἐν μέσον μὲ τὸ ὅποιον εἰμποροῦσε (107) — εἶπε μὲ τὸν νοῦν τοῦ (34) — αἱ χελιδόνες ἐσκέφθησαν ἐντὸς τῆς μικρᾶς κεφαλῆς των (40) — οὐδεὶς δύναται νὰ περιγράψῃ τὴν χαρὰν τῆς Δήμητρος καθὼς εἶδε τὴν ἀγαπητὴν τῆς Περσεφόνην (443) κτλ. ἐσφαλμένα οὐκ ὀλίγον καὶ παρὰ τὴν προκήρυξιν τοῦ ὑπουργείου τινὰ καὶ διερράγησαν ἀνευφημοῦντες

« τὴν ἀφέλειαν καὶ τὴν χάριν » τοῦ βιβλίου. Μεθυσθέντες δὲ ἐκ τῆς ἐξόχου αὐτοῦ ὑπεροχῆς ἐκήρυξαν αὐτὸ ὡς ὄργανον σφόδρα ἐπιτήδειον, ὅπως ἀναπτυχθῆ « ἐν ταῖς ψυχαῖς τῶν ἀναγινωσκόντων εὐγενές ὑπὲρ τῆς πατρίδος αἶσθημα καὶ καλλαισθησία, τὰ πρῶτα καὶ μόνα δι' ἃ γράφεται πᾶν ἀναγνωστικὸν βιβλίον » 1), καὶ ἐπομένως ὡς τοιοῦτον κατὰ τὸν νόμον « ἡ ἐπιτροπεία βραβεύει ἐπὶ τριετίαν » 2). Ὅπως δὲ συγκαλύψωσι τὴν ἀνήκουστον ταύτην κακοήθειαν αὐτῶν μετεχειρίσθησαν τὰ ἐξῆς μέσα. Ἴνα μὲν καταδικάσωσι τὸ Ἐναγνωσματάριόν μου τῆς τρίτης τάξεως ἔγραψαν: « ὑπὸ τὴν τῆς γλώσσης ἔποψιν τὰ ἀναγνωστικὰ βιβλία τοῦ δημοτικοῦ σχολείου ὀφείλουσι νὰ ἐθίζωσι βαθμηδὸν τοὺς παῖδας τοῦ λαοῦ εἰς τὴν κατανόησιν τῆς γραφομένης γλώσσης », ἵνα δὲ στέψωσι τὸ βιβλίον τοῦ κ. Κουρτίδου, ἐπιλαθόμενοι πάντων τούτων, ἔγραψαν; « ὁ συγγραφεὺς αὐτοῦ ἀκολουθῶν παιδαγωγικῇ τινι θεωρίᾳ . . καθ' ἣν ὁ παῖς πρέπει νὰ διδαχθῆ ἐν τῷ Ἐναγνωστικῷ αὐτοῦ βιβλίῳ πάντα τοὺς τύπους τῆς πατρίου γλώσσης παρατίθησι τοιοῦτους ἐκ τε τῆς λαλομένης καὶ γραφομένης νῦν » 3).

Οἴμοι, κακούργους ἄνδρας ὡς αἰεὶ στυγῶ,
οἱ ξυντιθέντες τὰδικ' εἶτα μηχαναῖς
κοσμοῦσιν 4).

1) Ἐκθεσις σελ. 32.

2) Ἐκθεσις σελ. 1.

3) Ἐκθεσις σελ. 31, α, περὶ τὸ τέλος.

4) Εὐριπίδης Ἴων 832.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΤΕΤΑΡΤΟΝ

Αἱ κακίαι τῶν ἀναγνωστικῶν βιβλίων τῶν μικρῶν Ἑλληνοπαίδων.

(Κριτῶν ἀδικία καὶ μοχθηρία)

Αἱ ἐν τοῖς Ἀλφαθηταρίοις ὑποδειγματικαὶ λέξεις εἰκάζονται, χυδαῖται καὶ πολυειδεῖς. — Ἀπουσία συλλαβικῶν εἰδῶν ὑπαρχόντων ἐν τῇ Ἑλληνικῇ γλώσσῃ. — Παρουσία συλλαβῶν ἀνυπάρχτων ἐν τῇ Ἑλληνικῇ γλώσσῃ. — Πρωθύστερα ἐν τῷ συλλαβισμῷ. — Λέξεις ἀσυνήθειαι καὶ γλωσσηματικαὶ καὶ βάρβαροι. — Χυδαιολογία γελοῖως ἀποσεμνυνομένη. — Σωρισμός γλωσσικῶν ἰδιωμάτων. — Ἀνορθογραφίαι. — Προτάσεις ἀπερινόητοι. — Προτάσεις ἀνόητοι καὶ ἀπειροκαλίας μεσταί. — Τὸ πραγματογνωστικὸν καὶ φυσιογνωστικὸν στοιχεῖον ἐν δυσαναλογίᾳ πρὸς τὸ ἠθοποιόν. — Τὰ ἀναγραφόμενα ἀνακριδῆ, ἀπρεπῆ, ἀπερινόητα, παρένθурсα, σικχαμερά, ἀνάρμοστα ἀντιπαιδαγωγικά.

Ὁ Ἀριστοτέλης ἐν τοῖς Ἠθικοῖς Νικομαχείοις 1) λέγει: « Τριῶν δ' οὐσῶν βλαβῶν τῶν ἐν ταῖς κοινωνίαις, τὰ μὲν μετ' ἀγνοίας ἀμαρτήματα ἐστίν . . . ὅταν δὲ εἰδῶς μὲν μὴ προβουλεύσας δέ, ἀδίκημα . . . ὅταν δὲ ἐκ προαιρέσεως ἄδικος καὶ μοχθηρός 2). Καὶ ἀλλαχοῦ 3): « Ἀλλότριον ἀγαθὸν δοκεῖ εἶναι ἢ δικαιοσύνη μόνη τῶν ἀρετῶν, ὅτι πρὸς ἕτερόν ἐστιν· ἄλλω γὰρ τὰ συμφέροντα πράττει ἢ ἄρχοντι ἢ κοινωνῷ· κάκιστος μὲν οὖν καὶ πρὸς τοὺς φίλους χρώμενος τῇ μοχθηρίᾳ, ἄριστος δ' οὐχ ὁ πρὸς αὐτὸν τῇ ἀρετῇ ἀλλὰ πρὸς ἕτερον ».

Ἡ κατὰ τὸν Ἀριστοτέλην κακία καὶ μοχθηρία αὕτη ἐκφαίνε-

1) Σελ. 1135, 6, 11. 19. 25.

2) Τὰ αὐτὰ καὶ ἐν τῇ Ῥητορικῇ 1368, 6, 6: "Ἐστὼ δὴ τὸ ἀδικεῖν τὸ βλάπτειν ἐκόντα παρὰ τὸν νόμον. Αὐτόθ. 1374, 6, 8: 'Αδικήματα ὅσα μῆτε παράλογα ἀπὸ πονηρίας τ' ἐστίν· τὰ γὰρ δι' ἐπιθυμίαν ἀπὸ πονηρίας. Αὐτόθ. 1373, 6, 28: 'Ἐστὶ δὴ τὸ ἀδικεῖσθαι τὸ ὑπὸ ἐκόντος τὰ ἄδικα πάσχειν. Αὐτόθ. 1374, α, 11: 'Ἐν γὰρ τῇ προαιρέσει ἢ μοχθηρία καὶ τὸ ἀδικεῖν.

3) Ἠθικά Νικομάχεια 1130, α, 3.

ται ἐν τῇ ἐκθέσει τῶν ἡμετέρων κριτῶν κατὰ τρόπον πολὺ περίεργον καὶ ὅλως πρωτοφανῆ ἀναντιρρήτως.

Πρωτοφανές! Ὅχι διάφοροι κριταὶ τῆς αὐτῆς ἐπιτροπῆς, ἀλλ' εἷς καὶ ὁ αὐτὸς ἐν τῇ αὐτῇ ἐκθέσει περὶ τῶν αὐτῶν βιβλίων, διαφορῶν ὅμως κυρίων, εἰδῶς καὶ προβεβουλευμένως καὶ ἐκ προαιρέσεως, πάλιν κατὰ τὸν Ἀριστοτέλην, ἄλλοτε ἄλλα λέγει πρὸς τοὺς ἐκάστοτε σκοποὺς αὐτοῦ συστρεφόμενος καὶ μεθαρμοζόμενος.

Ὁ κριτῆς κ. Ι. Ἀργυριάδης π. χ. κατακρίνων τὸ Ἀλφαβητάριον τοῦ κ. Παυλάτου λέγει: « Σπουδαῖον ἀμάρτημα τοῦ συγγραφέως εἶνε ὅτι ἐν τῇ τῶν γραμμάτων διδασκαλίᾳ εἰσάγει ὑποδειγματικὰς καὶ ἄλλας λέξεις τρισυλλάβους, ἐνίοτε δὲ τετρασυλλάβους καὶ πεντασυλλάβους . . . ὡς πατάτα πιάτα ποτάμι παραθύρι ὠρολόγιον, ἔφαγε τὰ ψημένα ψάρια ». Τὰ αὐτὰ κατηγορεῖ καὶ τοῦ κ. Μ. Σακελλαροπούλου. Πολὺ δικαίως καὶ πολὺ ὀρθῶς. Ἀλλὰ πολὺ ἀδίκως καὶ πολὺ μοχθηρῶς τυφλώττει « πρὸς τὸ σπουδαῖον τοῦτο ἀμάρτημα » τοῦ πρὸς βράθεισιν προωρισμένου φίλου αὐτοῦ κ. Μ. Βρατσάνου εἰσαγαγόντος ἐν τῇ τῶν γραμμάτων διδασκαλίᾳ ὡς πρὸς τὴν ποσότητα τῶν συλλαβῶν κατὰ σειρὰν λέξεις τοιάσδε τινάς: « ἴς σῦς ὑνὶ πατάτα παραθύρι ἐζεμάτιστα — ὁ γάτος ἀγαπᾷ τὸν τυρὸν — ἀγαπῶ τὰ ψητὰ ψάρια » — κτλ. Ἀπρεπῶς δὲ ἄγαν διατυμπανίζει διὰ τῆς ἐντίμου αὐτοῦ ὑπογραφῆς ὅτι: « Τὸ Ἀλφαβητάριον τοῦτο διακρίνεται διὰ τε τὴν μεγίστην ἐπιμέλειαν καὶ τὸ εὐμέθοδον μεθ' οὗ εἶνε συντεταγμένον, καὶ δὴ καὶ ἀραιοῖς γράμμασι μάλιστα, ἵνα μὴ τυχὸν μείνη ἀπαρατήρητον καὶ οὕτω λωβηθῆ τὸ δίκαιον καὶ τὸ ἀληθές! — Περαιτέρω ὁ αὐτὸς Κύριος κατακρίνων τὸ Ἀλφαβητάριον τοῦ κ. Θ. Ἀποστολοπούλου λέγει: « Σχεδὸν δὲ αἱ ἡμίσειαι τῶν ἀρχοειδῶν ἢ τῶν ἀρχετύπων λέξεων (σαμάρι γίδα ψάρι παπὶ) εἶνε κακόζηλοι καὶ παρακεκομμένοι ». Πολὺ δικαίως καὶ πολὺ ὀρθῶς. Ἀλλὰ πολὺ ἀδίκως καὶ πολὺ μοχθηρῶς τυφλώττει πρὸς τὰς τέλεον αὐταῖς ἐφαμίλλους ἐστεμμένας ἀρχετύπους « ὑνὶ δεμάτι χέρι βῶδι » κτλ. Πολὺ ἀπρεπῶς δὲ διατυμπανίζει διὰ τῆς ἐντίμου αὐτοῦ ὑπογραφῆς ὅτι « καθόλου ὁ συγγραφεὺς τὰς λέξεις καὶ τὰς φράσεις ἔχει ἀφελεῖς ».

Ὁ αὐτὸς κριτὴς ὁ κ. I. Ἀργυριάδης κατακρίνων τὸ Ἀλφαβητάριον τοῦ κ. Παυλάτου, λέγει: « Ἐν τῷ κεφαλαίῳ τῷ περὶ τῆς ἐκφορᾶς δύο συμφώνων ἐν ἀρχῇ λέξεως δὲν μνημονεύονται τὰ γκ, γχ, γχν, γξ καὶ τὰ τοιαῦτα ». — Τὰ αὐτὰ καταλαλεῖ καὶ τοῦ κ. I. Λάζου καὶ τοῦ κ. Θ. Ἀποστολοπούλου, μεμφόμενος αὐτοὺς ὡς παραλιπόντας τὴν διδασκαλίαν « περὶ τῆς ἐκφορᾶς τοῦ σ πρὸ τοῦ θ γ καὶ μ — καὶ τὰς καταχρηστικὰς διφθογγούς α η ω ». Πάντα ταῦτα πολὺ δικαίως καὶ πολὺ ὀρθῶς. Ἀλλὰ πολὺ ἀδίκως καὶ πολὺ μοχθηρῶς τυφλώττει πρὸς τὰς τετραπλασίας τοῦ τοιούτου εἶδους ἐστεμμένας ἐκλείψεις τοῦ φίλου αὐτοῦ κ. Βρατσάνου τάσδε: λκ λτ μψ νδ ρβ ρσ δν θλ κν κμ σμ τλ τμ φλ χθ γμ θμ τν χμ σθμ σχν σχρ ρκτ μκτ, ὅ ἐστιν ἐστεμμένα, καίπερ ἀπόντα, εἶδη ὅλα συλλαβῶν εἴκοσι καὶ τέσσαρα. Ὅμως δὲ ἀπρεπῶς διατυμπανίζει διὰ τῆς ἐντίμου αὐτοῦ ὑπογραφῆς ὅτι « καθόλου ὁμως εἰπεῖν, τὸ Ἀλφαβητάριον τοῦτο διακρίνεται διὰ τε τὴν μεγάλην ἐπιμέλειαν καὶ τὸ εὐμέθοδον μεθ' οὗ εἶνε συντεταγμένον ».

Ὁ αὐτὸς Κύριος κατακρίνων τὸ Ἀλφαβητάριον τοῦ διευθυντοῦ τοῦ ἐν Ἑπτανήσῳ διδασκαλείου κ. M. Σακελλαροπούλου λέγει: « Ὁ συνδυασμὸς τῶν γραμμάτων εἰς συλλαβὰς δὲν χωρεῖ ἐν πᾶσιν ὀρθῶς. διότι συνδυάζονται πολλαχοῦ . . . γράμματα εἰς συλλαβὰς, ὧν οὐδεμία ἐπὶ παραδειγμάτων ἐφαρμογὴ γίνεται . . . οὕτως ἢ ἐν τῷ πρώτῳ μαθήματι α γῆ, γ - γῆ γῆ η - γ ηγ ἢ γῆ » ἢ συλλαβὴ ηγ κεῖται νεκρά, ἐκτὸς ἂν χρησιμεύῃ πρὸς ἄσκησιν τῶν φωνητικῶν ὀργάνων τῶν παιδῶν ἢ πρὸς ἄλλο τι, ὅπερ καθ' ἡμᾶς οὐχὶ τόσον σκόπιμον εἶνε ». Πολὺ ὀρθῶς καὶ πολὺ δικαίως. Ἀλλὰ πολὺ ἀδίκως καὶ πολὺ μοχθηρῶς τυφλώττει πρὸς τὰς ἀχρήστους συλλαβὰς « ωπ δωρ κωδ αδ ραδ ριπ πιρ πορ χωρ χερ αζ ιζ » καὶ τὰς ὁμοτίμους αὐταῖς 800 ἐν ὄλῳ (!!) νεκρᾶς ἐκ τῶν 902 τῶν ἐστεμμένων ἀσημῶν συλλαβῶν, ὧν ἐμπίπλαται τὸ κάτισχνον τοῦτο καὶ βατταρίζον Ἀλφαβητάριον τοῦ φίλου αὐτοῦ κ. M. Βρατσάνου 1), καὶ ἔτι ἀδικώτερον καὶ μοχθηρότερον οὐ μόνον ἀνέχεται ἀλλὰ καὶ ὑπερεπαινεῖ καὶ βραβεύει μάλιστα τὰ ὁμοδίατα μὲν τοῖς ὑπ' αὐτοῦ ἀλλαχοῦ κατακριθεῖσιν, ἀνυπέρβλητα δ' ὁμως ταῦτα κατὰ τὴν

1) Ἴδε καὶ ἀνωτέρ., σελ. 25, σημ. 1.

κακίαν διαβόητα γλωσσικὰ ἐκεῖνα σκαιουργήματα «ζάμψ ζβυχθηδὸν κναξζβί» κτλ. βεβαιῶν διὰ τῆς ἐντίμου αὐτοῦ ὑπογραφῆς ὅτι ταῦτα εἶνε λέξεις καὶ φράσεις δυσεκφώνητοι πρὸς ἄσκησιν τῶν φωνητικῶν ὀργάνων 1), ἅς ἀλλαχοῦ ὡς νεκρὰς χαρακτηρίζει καὶ ὡς ἀσκόπου στιγματίζει, καὶ διατυμπανίζων ὅτι «τὸ Ἄλφαθητάριον τοῦτο διακρίνεται . . . διὰ τὴν μεγάλην ἐπιμέλειαν καὶ τὸ εὐμέθοδον, μεθ' οὗ εἶνε συντεταγμένον» καὶ ὅτι «ἔχει τὰς λέξεις καὶ τὰς φράσεις ἀφελεῖς» κτλ. κτλ.

Ὁ αὐτὸς κριτὴς κατακρίνων τὸ Ἄλφαθητάριον τοῦ κ. Κονιδάρη, λέγει: «Ἐνῶ δὲ πάλιν ἡ δίφθογγος α διδάσκεται ἐν σελ. 118, φέρεται ὁμως ἐν σελίδ. 105 τὸ παράδειγμα «οἱ ἄρρενες τέττιγες ἄδουσι» — τὰ αὐτὰ καταλαλεῖ καὶ τοῦ κ. Μ. Σακελλαροπούλου. Πολὺ δικαίως καὶ πολὺ ὀρθῶς. Ἄλλὰ πολὺ ἀδίκως καὶ πολὺ μοχθηρῶς τυφλώττει πρὸς τὰ πολὺ τούτων πλειότερα καὶ βαρύτερα τοῦ ἐστεμμένου Ἄλφαθηταρίου. Ἐν ῶ ἐν σελίδ. 56 π.χ. φέρεται «οἱ ἀτακτοὶ μαθηταί», μετὰ δύο σελίδες (58) διδάσκεται τὸ κτ — ἐν ῶ ἐν σελίδι 55 φέρεται «μητρὸς», μετὰ τέσσαρας σελίδας (!) διδάσκεται τὸ τρ — ἐν ῶ ἐν σελίδ. 55 φέρεται τὸ πλοῖον, μετὰ τρεῖς σελίδας (!) διδάσκεται τὸ πλ κτλ. κτλ. Ταῦτα ὁμως δὲν ἀναχαιτίζουν τὸν εὐσυνεῖδητον τοῦτον κριτὴν ἀπὸ τοῦ νὰ διατυμπανίσῃ διὰ τῆς ἐντίμου αὐτοῦ ὑπογραφῆς ὅτι «καθόλου ὁμως εἶπεῖν τὸ Ἄλφαθητάριον τοῦτο διακρίνεται διὰ τε τὴν μεγάλην ἐπιμέλειαν καὶ τὸ εὐμέθοδον μεθ' οὗ εἶνε συντεταγμένον».

Ὁ αὐτὸς εὐσυνεῖδητος κύριος κατακρίνων τὸ Ἄλφαθητάριον τοῦ κ. Μισιτζῆ λέγει: «Ἀφόρητον . . . πλημμέλημα εἶνε ἡ ἄμετρος λέξεων παράταξις . . . καὶ τινων τούτων σπανίων οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ ἀνωφελῶν, ὡς θῶς λάξ πᾶξ πύξ φηγὸς ἔποψ κόκκυξ κινάβαρι μεϊριγξ». Τὰ αὐτὰ δὲ καὶ ἔτι τούτων πλείονα καταλαλεῖ καὶ τοῦ κ. Σακελλαροπούλου, καλλωπίζων μάλιστα ἔτι μᾶλλον τὸν λόγον οὕτως: «Αἱ πρὸ τῶν προτάσεων προτασσόμεναι λέξεις καὶ ἐν ἀφθονίᾳ πᾶσι παρατιθέμεναι καὶ δυσνόητοι αἱ πολλαὶ τοῖς παιδαρίοις εἶνε,

1) Ἐκθεσις σελ. 10, α, περὶ τὸ τέλος.

ὥστε οὐ μόνον ὄχλον καὶ ταραχὴν ταῖς κεφαλαῖς αὐτῶν θὰ ἐμποιῶ-
σιν, ἀλλὰ καὶ τὸν διδάσκοντα πολλάκις θὰ ἀναγκάζωσι τὴν προσή-
κουσαν ἐρμηνείαν καὶ ἐξηγήσιν νὰ δίδῃ. . Οὕτως ἄγνωστοι τοῖς παι-
δαρίοις λέξεις εἶνε « νῶτα νόμισμα νιπτῆρ νόσος νεογνὸν ναῦς ναῦλος
νῆσος νάρθηξ νύξ νίκη νουθετῶ Ἴον Ἴρις Ἴππος ἰέραξ ἰχθύς ἰδρῶς ἰστός
ἰκανός ἰσχυρός ἰππεύω ἰσχναίνω » Τὰ αὐτὰ καταλαλῶν καὶ τοῦ
Ἑλληνισμοῦ τοῦ κ. Π. Λιβαδά καταλέγει τὰς λέξεις αὐτοῦ· « ἔρμα
ἄλσος ἄλμα ταῶς μύωψ ὄλβιος θύελλα σήματα νῆσσα ἴνες ἰμάς γῆρις
πίτυς μύκητες καρὶς ἠδύς θῶς δάπεδον ἀδὴν μήκων νάρκη ἔλιξ κόκ-
κυξ βόμβυξ ἔποψ τέλμα ». Ταῦτα ποῦ μὲν δικαίως καὶ ὀρθῶς, ποῦ
δὲ οὐχὶ δικαίως οὐδὲ ὀρθῶς, ἔστιν ὅτε δὲ καὶ ἄγαν ἀπροσέκτως. Προ-
φανῶς ὅμως πολὺ ἀδίκως καὶ πολὺ μοχθηρῶς τυφλώττει πρὸς τὰ
τοῦ ἐστεμμένου αὐτοῦ φίλου παρόμοια τούτοις, ἵνα μὴ εἶπω καὶ πολὺ
προπαλαιπαλαιότερα τούτων, οἷα π. χ. « πίσον ῥίπις πυρὸς σῖτα μίτος
δόμα θῶς χοῦς χνοῦς θροῦς εἶτα παῦλα συναυλία κόγχη ἀββάς χθῶν
μνᾶ γδοῦπος ῥόπτρον ὕσπληξ ἔδδιξ κάδδιχος ἴς σῦς ῥᾶξ ῥῶξ » κτλ.
κτλ. 1). Ἀλλὰ ταῦτα δὲν ἀποτρέπουσιν αὐτὸν ἀπὸ τοῦ νὰ διατυμπανίσῃ
διὰ τῆς ἐντίμου αὐτοῦ ὑπογραφῆς ὅτι « ὁ συγγραφεὺς τὰς λέξεις
καὶ τὰς φράσεις ἔχει ἀφελεῖς ».

Οἱ κ. κ. κριταὶ ἔχοντες τὸν κ. Ἀποστολόπουλον πρὸς καταδίκην
προωρισμένον, κατακρίνουσιν αὐτὸν ὡς παραβάντα τοὺς κειμένους νό-
μους λέγοντες: « Σχεδὸν δὲ αἱ ἡμίσειαι τῶν ἀρχοειδῶν ἀρχετύπων
λέξεων (σαμάρι γίδα ψάρι παπί) εἶνε κακόζηλοι καὶ παρακεκομμέ-
ναι, μία δὲ (ἄτι) οὐχὶ καὶ Ἑλληνικὴ παρὰ τὰ ὑπὸ τοῦ νόμου
περὶ τῶν διδακτικῶν βιβλίων ὀριζόμενα ὅτι τὰ ἀναγνω-
στικὰ βιβλία γράφονται ἐν γλώσση ἀπλῇ καὶ γνησίως Ἑλληνικῇ ».
Πολὺ ὀρθῶς καὶ πολὺ δικαίως. Ἐχοντες ὅμως τὸν κ. Κουρτίδην
πρὸς βράβευσιν προωρισμένον οὐδὲν περὶ τῆς αὐτῆς παρανομίας λέ-
γουσιν, εἰ καὶ ὁ μὲν κατακρινόμενος ἔχει μόνον τὴν μὴ Ἑλληνικὴν
λέξιν ἄτι, ὁ δὲ βραβευόμενος πλὴν ταύτης, τετράκις μάλιστα ἐπα-

1) Διονύσιος ὁ Ἀλικαρνασσεύς, Τέχνη Ῥητορικὴ 10, 10: Ἐνίοτε λέγουσι τὰ
σπάνια τῶν ὀνομάτων κατὰ μίμησιν τὴν πρὸς ἑτέρους καθάπερ ἐν ἰδέᾳ τινὶ κωμῳδίας.
Ἡμεῖς δὲ οὔτε παίζοντες, οὔτ' ἀνάγκη κατακλειόμενοι, θηρῶμεν τὰ ὀλίγα ταῦτα ὀνό-
ματα, ὀψιμαθείᾳ καὶ ἀπειροκαλίᾳ τοῖς αἰσχίστοις τῶν παθῶν περιπεπτωκότες.

ναλαμβανομένης: ἄτι ἀξετίμωτο — ἄτι δύστυχο — ἄτι χαμένο καὶ ἄτι φουσκωμένο — ἔχει καὶ τὰς « ἀπλᾶς καὶ γνησίας Ἑλληνικὰς λέξεις, ὡς ὁ νόμος περὶ τῶν διδακτικῶν βιβλίων ὀρίζει! » κουμπάρε μπουγάζι καρπούλι μετερίζι μπάφες Μαίστρος ἔσαλπάρουμε κι' ἔγια μόλα, γιὰ ἔγια μόλα, ἔγια λέσα κτλ.

Οἱ ἀκριβοδίκαιοι κ. κριταὶ ἔχοντες τὸν κ. Κονιδάρην πρὸς καταδίκην προωρισμένον διασειοῦσιν αὐτόν, διότι ὁ ἄνθρωπος προφανῶς ἐξ ἀβλεψίας ἀντιγραφικῆς ἀφῆκε γεγραμμένον ἐν τῷ Ἀναγνωσματαρίῳ αὐτοῦ τῆς Β' τάξεως « μυρμουρίζουσα » ἀντὶ μορμουρίζουσα. Ὁρμῶσι δὲ κατ' αὐτοῦ καὶ στιγματίζουσι τὸν δυστυχῆ ὡς σχολαστικὸν μεγάλη τῇ φωνῇ βοῶντες: « μυρμουρίζουσα », δηλ. ἡ γάττα· τὸ μυρμουρίζω εἶνε **σχολαστικὴ μετατροπὴ** τῆς κοινῆς μετοχῆς μουρμουρίζουσα τοῦ ῥήματος μουρμουρίζω ». Πολὺ φυσικῶς, διότι οἱ ἐχθροὶ ὀξύτερον τῶν ἄλωπέκων βλέπουσιν. Ἀλλὰ τί εἶδους μετατροπαὶ εἶνε, παρακαλῶ, τὰ ἀμνημόνευτα καὶ ἀστιγματίστα ταῦτα τοῦ βραβευθέντος Ἀναγνωσματαρίου τῆς Δ' τάξεως μάλιστα; ὁ κηρὸς ἀνέλυσεν ὑπὸ τῆς θερμότητος τοῦ ἡλίου (σελ. Ἀναγνωσμ. 18) — θὰ ἔχης νὰ κάμης μ' ἐμέ (σελ. 23) — μέ συμπάθειο Ν (σελ. 56) — ἐκεῖνος ὁμως διὰ εὐχαριστῶ (σελ. 59) — σὺ ἔχασες τόσον πόνον· πάρε τα (σελ. 70) — ἄχ, κατηραμένε κλέπτῃ (σελ. 91) — στρεφογυρίζω — ὁ ψυχουίδς (σελ. 1871); Μόνον σχολαστικὴ μετατροπὴ ἢ καὶ παχεῖα ἀπειροκαλία καὶ χονδρὴ ἀναισθησία λεκτικὴ εἶνε ἡ ἀπεχθῆς αὕτη παραμόρφωσις τῆς δημῶδους λαλιᾶς « τὸ κερὶ ἔλυσε — θὰ ἔχης νὰ κάνης μ' ἐμένα — μέ συμπάθειο — ἐκεῖνος ὁμως γιὰ εὐχαριστῶ — πάρ 'τα — στρεφογυρίζω — καταραμένε κλέφτῃ — ψυχογυιός; Ἀλλ' « ὁ τ' ἄδικος ἄνισος καὶ τὸ ἄδικον ἄνισον . . . οὐ γὰρ ὁμοίως ἀποδίδομεν τὰς κρίσεις . . φιλοῦντες καὶ μισοῦντες », λέγει ὁ Ἀριστοτέλης 1).

Περαιτέρω· Εἰδότης καὶ προβεβουλευμένως καὶ ἐκ προαιρέσεως ἀποσιωπῶσιν οἱ κ. κ. κριταὶ πλῆθος σφαλμάτων τοῦ βραβευμένου Ἀναγνωσματαρίου τοῦ ἔστεμμένου κ. Κουρτίδου. Ἀπόδει-

1) Ἠθικά Νικομάχεια 1131, α, 9. Ῥητορικὴ 1356, α, 15.

Ξις δέ : Ἐλέγχοντες οἱ εὐσυνείδητοι οὗτοι κύριοι τὸ Ἀναγνωσματάριον τῆς τρίτης τάξεως τοῦ κ. Καβαλιεράτου καὶ σκοποῦντες νὰ καταδικάσωσιν αὐτὸ γράφουσι : « Καὶ ὑπὸ ἔποψιν γλώσσης ἐξεταζόμενον τὸ βιβλίον εἶνε ἀνάξιον νὰ χρησιμεύσῃ ὡς ἀνάγνωσμα τῶν δημοτικῶν ἡμῶν σχολείων . . Ἡ γλῶσσα αὐτοῦ οὔτε δημώδης εἶνε οὔτε καθαρεύουσα, ἀλλ' ἀμφοτέρων ὀνθύλευμα καὶ συμπίλημα, σολικισμῶν καὶ βαρβαρισμῶν ἀνάπλεων ». Πολὺ ὀρθῶς καὶ πολὺ δικαίως. Ἀλλὰ σκοποῦντες νὰ βραβεύσωσι τὸ τοῦ κ. Κουρτίδου Ἀναγνωσματάριον γράφουσι περὶ τοῦ αὐτοῦ θέματος ἀκριβῶς τὰ ἐναντία τούτων. Γράφουσι δηλ. τὰ ἤδη γνωστὰ ἐπαίσχυντα ἐκεῖνα : « Ὁ συγγραφεὺς αὐτοῦ ἀκολουθῶν παιδαγωγικῇ τινὶ θεωρίᾳ, καθ' ἣν ὁ παῖς πρέπει νὰ διδασχθῆ ἐν τῷ ἀναγνωστικῷ αὐτοῦ βιβλίῳ πάντα (!) τοὺς τύπους τῆς πατρίου αὐτοῦ γλώσσης, παρατίθησι τοιοῦτους ἕκ τε τῆς λαλουμένης καὶ τῆς γραφομένης γλώσσης ». Καὶ ὅπερ καὶ τὸ πρωτοτυπώτατον, αὐτὸς ὁ κ. Ζησίου, ὁ γράψας ταῦτα, μετὰ δύο σειράς, ὑπαινισσόμενος τὸ ἐμὸν πρὸς καταδίκην προωρισμένον Ἀναγνωσματάριον τῆς τετάρτης τάξεως, ἐν ᾧ κατ' αὐτόν, μετεχειρίσθη γλῶσσαν « ἣτις εἶνε ἡ γραφομένη, ἀλλὰ πλέον τοῦ δέοντος δι' Ἀναγνωστικὸν βιβλίον κεκαθαρμένην » ("Ἐκθ. σελ. 29 ἐν τέλ.) γράφει ἰδίᾳ χειρὶ ("Ἐκθ. σελ. 31 α, ἐν τέλ.) : « Καὶ δὲν θὰ διατρίψωμεν μὲν καὶ ἡμεῖς ἐνταῦθα περὶ τὸ ζήτημα τῆς γλώσσης ἡμῶν, λέγομεν δὲ τοσοῦτον μόνον, ὅτι διὰ τὰ Ἀναγνωστικὰ βιβλία μέσσην τινὰ ὁδὸν πρέπει νὰ βαδίζωσιν οἱ συγγραφεῖς, μεταχειριζόμενοι γλῶσσαν οὔτε ταπεινὴν καὶ τοῦ παιδὸς τὴν καλαισθησίαν φθείρουσαν οὔτε ὑπεράγαν κεκαθαρμένην χρῆζουσαν ἀδιαλείπτως λεξικοῦ καὶ προκαλοῦσαν ἀνίαν καὶ μῖσος πρὸς τὸ βιβλίον. Διότι **παραδεχόμεθα τὴν γνώμην** τοῦ Ἀριστοφάνους ὡς παρὰ Σέξτῳ τῷ Ἐμπειρικῷ φέρεται· **πολλαὶ γάρ, φασιν, εἰσὶ συνήθειαι . . Ἀθηναίων διαφέρουσα μὲν ἡ παλαιά, ἐξηλλαγμένη δὲ ἡ νῦν. Καὶ οὐχ ἡ αὐτὴ μὲν τῶν κατὰ τὴν ἀγροικίαν, ἡ αὐτὴ δὲ τῶν ἐν ἄστει διατριβόντων· παρ' ὃ καὶ ὁ κωμικὸς λέγει Ἀριστοφάνης :**

Διάλεκτον ἔχοντα μέσσην πόλεως
οὔτ' ἀστείαν ὑποθηλυτέραν
οὔτ' ἀνελεύθερον ὑπαγροικοτέραν ».